

§ 182

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle hallituksen esityksestä laeiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityispalveluista sekä sosiaalihuoltolain muuttamisesta

HEL 2017-006038 T 03 00 00

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon hallituksen esityksestä laeiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityispalveluista sekä sosiaalihuoltolain muuttamisesta:

”Sosiaali- ja terveyslautakunta näkee vammaispalvelulainsäädännön uudistamisen perusteltuna ja hallituksen esityksen laeiksi pääosin hyvänä.

Lakiehdotuksen 2 §:ssä on määritelty lain soveltamisala. Iäkkäiden henkilöiden palvelutarpeiden lisääntyessä pidetään kannatettavana, että palvelujen järjestämisen painopiste voisi määräytyä selkeästi ensisijaisen lakien mukaisesti. Esimerkiksi eläkeikäisten henkilöiden kohdalla tulisi voida varmistaa tarkoituksenmukainen jousto ja yksilöllinen harkinta siirryttäessä ikääntyneiden palvelujen piiriin. Lakiin tulisi kirjata, ettei vammaispalvelulain mukaisen palvelun maksuttomuus saa olla peruste viimesijaisen lain käyttämiseen tilanteissa, joissa ensisijainen laki takaisi henkilölle muutoin sopivan palvelukokonaisuuden.

Vaikka työvalmennus ja tuki on mainittu lain perusteluissa, lakitekstiin (8 §, valmennus ja tuki) ehdotetaan lisättäväksi erikseen työvalmennus. Lakitekstiin liitettynä se turvaisi valmennuksen ja tuen niille vammaisille henkilöille, jotka eivät onnistu työllistymään sosiaalihuollon tai muiden palvelujen avulla. Laissa tulisi korostaa työvalmennusta pitkäaikaisena ja palkkatyöhön mahdollistavana asiakkaan tarpeen mukaan jatkuvana tukena ja valmennuksena, jota voidaan antaa sekä ennen työllistymistä että sen jälkeen.

10 §:n (Henkilökohtaisen avun toteuttaminen) kohdalla todetaan, että henkilökohtaiseen apuun voidaan liittää terveydenhuollon toimenpiteitä, kuitenkin niin, että selkeästi se osa henkilökohtaisesta avusta, joka on terveydenhuoltoa, on jatkossa terveydenhuollon vastuulla. Se osa itsehoitosta, jonka vammainen henkilö toteuttaisi itse mikäli pystyisi, olisi jatkossakin osa henkilökohtaista apua siten, että terveydenhuolto järjestäisi tarvittaessa koulutuksen avustajalle (esimerkiksi katetrontiin tai muihin vastaaviin toimenpiteisiin, jotka eivät edellytä terveydenhuollon koulutusta). Kotihoito toteuttaisi jatkossa ne palvelut, jotka edellyttävät

hoitoa niiltä osin, kun ne eivät ole itsehoitoa. Tärkeää olisi, että henkilökohtainen apu erotettaisiin esimerkiksi palveluasumisyksiköissä tapahtuvasta hoidosta. Samoin nähdään epätarkoituksenmukaisena käyttää henkilökohtaisia avustajia korvaamaan muuta henkilöstöä esimerkiksi vammaisen ollessa sairaalahoidossa.

13 §:ään (Lasten asumisen järjestäminen) ehdotetaan lisättäväksi määritelmä sanalle yksikkö. Yksikössä voisi olla korkeintaan 7 lasta. Mikäli yksikkö voi olla osa asumisryhmittymää, voidaan tällä saada merkittäviä kustannussäästöjä muun muassa henkilöstön yhteiskäytön kautta.

Vammaisen lapsen asuminen tulee toteuttaa ensisijaisesti lapsen oman perheen kanssa tukemalla vammaisen lapsen kotona asumista ensisijaisesti sosiaalihuoltolain mukaisilla sekä tarvittaessa esitysluonnoksessa ehdotetun lain mukaisilla palveluilla, kuten esitysluonnoksen 13 §:ssä todetaan. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella tulisi jatkossakin säätää myös ehdotetussa laissa lastensuojelulain lisäksi. Vammaistyön asiakkaana on myös lapsia, jotka vammansa vuoksi eivät voi asua oman perheen kanssa kaikista tukitoimista huolimatta.

Lasten sijoittamisesta kodin ulkopuolelle ehdotetaan seuraavaa tarkennusta: Vammaiselle lapselle tulee aina ennen mahdollista asumisen järjestämistä kodin ulkopuolelle tehdä sosiaalihuoltolain edellyttämä palvelutarpeen arvio ja siinä yhteydessä selvittää mahdollinen lastensuojelun tarve. Jos lastensuojelun tarve todetaan, syntyy asiakkuus lastensuojeluun. Lasten asuminen tulee voida järjestää molempien lakien nojalla, koska vammaistyön asiakkaana on jatkossakin lapsia, jotka vammansa vuoksi eivät voi asua kotona.

Lakiehdotuksen 16 §:ssä (Päiväaikainen toiminta) esitetään että toiminta sisältää palveluun kuuluvat matkat. Päivätoiminnan matkojen tulisi olla jatkossakin asiakkaille maksuttomia, mutta niiden järjestämistapa tulisi olla ehdotettua joustavampi. Päivätoiminnan matkat ja varsinainen päivätoimintapalvelu tulisi erottaa laissa kahdeksi erilliseksi kokonaisuudeksi, joiden järjestämistapoja tulisi tarkastella erillisinä. Osa asiakkaista kykenee käyttämään julkisia liikennevälineitä päivätoimintamatkoihin. Jatkossa myös henkilökohtaista budjettia tulisi voida hyödyntää matkojen järjestämisessä.

17 §:ää (Liikkumisen tuki ja palvelut) ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti: Vammaisella henkilöllä on oikeus saada liikkumisen tuki ja palvelut toteutettuna kuljetuspalveluna taksilla, invataksilla tai muulla ajoneuvolla. Tämä mahdollistaa tarvittaessa myös muiden ajoneuvojen käytön, kuten esimerkiksi vesialus saaristoalueilla tai kuljetuspalvelun järjestämisen ajoneuvolla, jolla on joukkoliikenneluvat. Liikkumisen tuen ei tule olla sidoksissa taksilupiin.

18 §:ssä (Liikkumisen tuen ja palvelujen toteuttaminen) on määritelty autoavustuksen saaneen asiakkaan oikeus kuljetuspalveluihin. Koska palvelujen tulisi lain mukaan perustua tarpeeseen, ehdotetaan pykälän neljänteen kappaleeseen seuraavaa muutosta: ...henkilöllä on oikeus saada tarvittaessa vähintään kuusi yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa vapaa-ajan toimintaan, sosiaaliseen osallistumiseen tai tavanomaiseen elämään kuuluvaan toimintaan, jollei tätä pienempi määrä riitä turvaamaan välttämätöntä liikkumista. Lisäksi ehdotetaan, että mikäli henkilöllä on käytössään 3 momentissa tarkoitettu auto tai sellainen hänen liikkumistarpeisiinsa sopiva auto, jonka hankintaan on myönnetty muuta julkista tukea, henkilön tulisi käyttää pääsääntöisesti kyseistä autoa omiin työ- ja opiskelumatkoihinsa.

28 § (siirtymäsäännökset) ehdotetaan, että siirtymäajaksi määritellään viimeistään kaksi vuotta lain voimaantulosta, tai aiemmin mikäli asiakkaan palvelutarve muuttuu. Tämä määrittely on tarpeen, koska suurin osa esimerkiksi vammaispalvelulain mukaisista kuljetuspalvelun tai erityishuollon päätöksistä on voimassa toistaiseksi.

Lakiesitykseen liittyvät kustannuslaskelmat

Uusi vammaispalvelulaki on tarveperustainen, eikä jatkossa perustu diagnoosiin vaan todettuun palvelutarpeeseen. Tämä linjaus tuonee uusia asiakasryhmiä palvelujen piiriin. Laskelmissa ei ole arvioitu huomioon otettujen lakimuutoksen tuomien uusien asiakasryhmien kustannusvaikutusta mitenkään.

Helsingissä ikääntyneiden siirto vammaispalvelulain mukaisen palveluasumisen piiristä ei tuo lainkaan kustannussäästöjä, koska palvelun piirissä olevat asiakkaat ovat poikkeuksetta ikääntyneitä vammaisia.

Autoavustuksiin liittyvät kustannuslaskelmat eivät ole tarkoituksenmukaisia eikä niissä ole huomioon otettu kaikkia tekijöitä. Selvitysmies on perustanut laskelmansa leasing-auton käyttöön. Esimerkiksi leasing-autoihin tehtäviä muutostöitä, joita lähes kaikkiin autoavustuksen piiriin kuuluviin autoihin joudutaan tekemään, ei ole laskelmissa huomioon otettu mitenkään. Autoihin tehtyjen muutostöiden palauttamisen leasing-autoihin arvioidaan myös tuovan ennakoimattomia kustannuksia, joita ei ole myöskään laskelmassa huomioon otettu. Haettaessa kustannussäästöjä on merkittävästi edullisempaa, mikäli autoavustukset ja autoihin tehtävät muutostyöt voitaisiin toteuttaa nykyisin mallin mukaan kertakorvausperiaatteen mukaisesti.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Lainsäädännön uudistamisella tavoitellaan kustannusten kasvun hillinnän lisäksi sitä, että palvelut vastaisivat paremmin vammaisen henkilön

yksilöllisiä tarpeita. Lainsäädännöllä pyritään turvaamaan yhteiskuntamme heikoimmassa tilanteessa olevien henkilöiden perusoikeuksia.

Tavoitteena on myös parantaa vammaisten ihmisten osallisuutta ja yhdenvertaisuutta ja samalla säilyttää nykyiset oikeudet, kuten oikeus palveluasumiseen, henkilökohtaiseen apuun ja liikkumista tukeviin palveluihin. Lisäksi tavoitteena on kehittää muun muassa henkilökohtaista apua ja lyhytaikaista huolenpitoa sekä valmennusta ja tukea uudenaikaisina palveluina. Tässä lakiesitys on pääosin onnistunut ja terveyttä ja hyvinvointia edistävä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että lakiehdotusten lausuntoaikataulu on kohtuuton, koska kunnan- ja kaupunginvaltuustojen ja lautakuntien työ on vasta alkanut."

Käsittely

Vammaistyön johtaja Mikaela Westergård oli kutsuttuna asiantuntijana kokouksessa läsnä tämän asian käsittelyssä.

Esittelijä Juha Jolkkonen muutti esitystä siten, että lausunnon kohdasta "Lakiesitykseen liittyvät kustannuslaskelmat" poistettiin ensimmäisen kappaleen viimeinen lause, joka kuului seuraavasti: "Laskelmassa lapsille myönnettävissä palveluissa asiakasmäärät (koskien koko maata) vaikuttavat todellista merkittävästi vähäisemmiltä."

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Mari Rantanen: Poistetaan lausunnon kolmas kappale. Esitetty lisäys lisää liikaa harkinnan mahdollisuutta siitä, mikä on kohtuutonta ja vaarantaa yhdenvertaista kohtelua.

Kannattaja: Jäsen Katriina Juva

Vastaehdotus 2:

Jäsen Katriina Juva: Poistetaan lausunnon kuudes kappale, joka alkaa "Valinnanvapauslaissa määritellään ... ja loppuu ... tulevien maakuntien hallintokuluja." Lisäksi muutetaan webropol-kaavakkeessa vastausta pykälään 11 Henkilökohtaisen avun työnantajamalli (kohta 21) vastaukseksi kyllä (onko säännös tarkoituksenmukainen) ja poistetaan webropol-kaavakkeen kohdasta 22 kappale "Valinnanvapauslaissa määritellään... ja loppuu ... tulevien maakuntien hallintokuluja" kokonaan.

Kannattaja: Jäsen Tuomas Tuure

Vastaehdotus 3:

Jäsen Leo Bergman: Muutetaan lausunnon kuudennen kappaleen toi-

nen virke muodosta "Tällöin työnantajamallia tulisi harkita perinteisen mallin sijaan toteutettavaksi henkilökohtaista budjettia käyttäen" muotoon: "Tällöin työnantajamallia tulisi harkita perinteisen mallin sijaan toteutettavaksi henkilökohtaista budjettia käyttäen vain siinä tapauksessa, että valinnanvapauslaissa ei aseteta rajoitteita palveluntarjoajille henkilökohtaiseen budjettiin perustuvaan järjestelmään pääsemiseksi. Loppukäyttäjän tulisi siis voida ostaa vammaispalvelunsa miltä tahansa palvelua tarjoavalta taholta."

Kannattaja: Jäsen Sami Heistaro

Vastaehdotus 4:

Jäsen Tapio Bergholm: Lisätään sosiaali- ja terveyslautakunnan lausuntoon seuraava virke: "Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että lakiehdotusten lausuntoaikataulu on kohtuuton, koska kunnan- ja kaupunginvaltuustojen ja lautakuntien työ on vasta alkanut."

Kannattaja: Jäsen Mari Rantanen

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavien äänestysten tuloksena:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Katriina Juva): Poistetaan lausunnon kuudes kappale, joka alkaa "Valinnanvapauslaissa määritellään ... ja loppuu ... tulevien maakuntien hallintokuluja." Lisäksi muutetaan liitteenä 1 olevassa webropol-kaavakkeessa vastausta pykälään 11 Henkilökohtaisen avun työnantajamalli (kohta 21) vastaukseksi kyllä (onko säännös tarkoituksenmukainen) ja poistetaan webropol-kaavakkeen kohdasta 22 kappale "Valinnanvapauslaissa määritellään... ja loppuu ... tulevien maakuntien hallintokuluja " kokonaan.

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 3 (jäsen Leo Bergman): Muutetaan lausunnon kuudennen kappaleen toinen virke muodosta "Tällöin työnantajamallia tulisi harkita perinteisen mallin sijaan toteutettavaksi henkilökohtaista budjettia käyttäen" muotoon: "Tällöin työnantajamallia tulisi harkita perinteisen mallin sijaan toteutettavaksi henkilökohtaista budjettia käyttäen vain siinä tapauksessa, että valinnanvapauslaissa ei aseteta rajoitteita palveluntarjoajille henkilökohtaiseen budjettiin perustuvaan järjestelmään pääsemiseksi. Loppukäyttäjän tulisi siis voida ostaa vammaispalvelunsa miltä tahansa palvelua tarjoavalta taholta."

Jaa-äännet: 9

Heidi Ahola, Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Katriina Juva, Esa Olavi Lehtopuro, Mari Rantanen, Tuomas Tuure, Sanna Vesikansa

Ei-äännet: 4

Leo Bergman, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Daniel Sazonov

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Katriina Juvan vastaehdotuksen äänin 9 - 4.

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Katriina Juva): Poistetaan lausunnon kuudes kappale, joka alkaa "Valinnanvapauslaissa määritellään ... ja loppuu ...tulevien maakuntien hallintokuluja." Lisäksi muutetaan webropol-kaavakkeessa vastausta pykälään 11 Henkilökohtaisen avun työntantajamalli (kohta 21) vastaukseksi kyllä (onko säännös tarkoituksenmukainen) ja poistetaan webropol-kaavakkeen kohdasta 22 kappale "Valinnanvapauslaissa määritellään... ja loppuu ... tulevien maakuntien hallintokuluja " kokonaan.

Jaa-äännet: 3

Sami Heistaro, Seija Muurinen, Daniel Sazonov

Ei-äännet: 10

Heidi Ahola, Tapio Bergholm, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Katriina Juva, Esa Olavi Lehtopuro, Mari Rantanen, Tuomas Tuure, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Katriina Juvan vastaehdotuksen äänin 10 - 3.

3 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Mari Rantanen): Poistetaan lausunnon kolmas kappale. Esitetty lisäys lisää liikaa harkinnan mahdollisuutta siitä, mikä on kohtuutonta ja vaarantaa yhdenvertaista kohtelua.

Jaa-äännet: 5

Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Daniel Sazonov

20.06.2017

Ei-äännet: 8

Heidi Ahola, Tapio Bergholm, Saku Etholen, Katriina Juva, Esa Olavi Lehtopuro, Mari Rantanen, Tuomas Tuure, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Mari Rantasen vastaehdotuksen äänin 8 - 5.

4 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

EI-ehdotus: Vastaehdotus 4 (jäsen Tapio Bergholm): Lisätään sosiaali- ja terveyslautakunnan lausuntoon seuraava virke: "Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että lakiehdotusten lausuntoaikataulu on kohtuuton, koska kunnan- ja kaupunginvaltuustojen ja lautakuntien työ on vasta alkanut."

Jaa-äännet: 1

Daniel Sazonov

Ei-äännet: 12

Heidi Ahola, Tapio Bergholm, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Sami Heistaro, Katriina Juva, Esa Olavi Lehtopuro, Seija Muurinen, Mari Rantanen, Tuomas Tuure, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Tapio Bergholmin vastaehdotuksen äänin 12 - 1.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Merja Jäntti, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 43715
merja.jantti(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Esitötetty webropol-kysely sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunnosta_muutettu 20.6.2017
- 2 Esitötetty webropol-kysely sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunnosta Saate 18.5.2017
- 3 STM, lausuntopyyntö 17.5.2017
- 4 LIITE Luonnos laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityis-
- 5

- 6 palveluista 17.5.2017
6 LIITE Luonnos laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta 17.5.2017
7 Webropol kysely vammaispalvelulakiehdotuksesta.
8 Arvio taloudellisista vaikutuksista

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon hallituksen esityksestä laeiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä erityispalveluista sekä sosiaalihuoltolain muuttamisesta:

”Sosiaali- ja terveyslautakunta näkee vammaispalvelulainsäädännön uudistamisen perusteltuna ja hallituksen esityksen laeiksi pääosin hyvänä.

Lakiehdotuksen 2 §:ssä on määritelty lain soveltamisala. Iäkkäiden henkilöiden palvelutarpeiden lisääntyessä pidetään kannatettavana, että palvelujen järjestämisen painopiste voisi määräytyä selkeästi ensisijaisen lakien mukaisesti. Esimerkiksi eläkeikäisten henkilöiden kohdalla tulisi voida varmistaa tarkoituksenmukainen jousto ja yksilöllinen harkinta siirryttäessä ikääntyneiden palvelujen piiriin. Lakiin tulisi kirjata, ettei vammaispalvelulain mukaisen palvelun maksuttomuus saa olla peruste viimesijaisen lain käyttämiseen tilanteissa, joissa ensisijainen laki takaisi henkilölle muutoin sopivan palvelukokonaisuuden.

Pykälään 3 (Määritelmät, kohta 5) ehdotetaan seuraavaa lisäystä: laissa toimintarajoitteella tarkoitetaan vammasta tai sairaudesta henkilölle aiheutunutta tilaa, joka yhteydessä henkilön ympäristöön ja yksilölliseen tilanteeseen estää tai kohtuuttomasti vaikeuttaa henkilön osallistumista tai suoriutumista tavanomaisessa elämässä.

Vaikka työvalmennus ja tuki on mainittu lain perusteluissa, lakitekstiin (8 §, valmennus ja tuki) ehdotetaan lisättäväksi erikseen työvalmennus. Lakitekstiin liitettynä se turvaisi valmennuksen ja tuen niille vammaisille henkilöille, jotka eivät onnistu työllistymään sosiaalihuollon tai muiden palvelujen avulla. Laissa tulisi korostaa työvalmennusta pitkäaikaisena ja palkkatyöhön mahdollistavana asiakkaan tarpeen mukaan jatkuvana tukena ja valmennuksena, jota voidaan antaa sekä ennen työllistymistä että sen jälkeen.

10 §:n (Henkilökohtaisen avun toteuttaminen) kohdalla todetaan, että henkilökohtaiseen apuun voidaan liittää terveydenhuollon toimenpiteitä, kuitenkin niin, että selkeästi se osa henkilökohtaisesta avusta, joka on terveydenhuoltoa, on jatkossa terveydenhuollon vastuulla. Se osa itse-

hoidosta, jonka vammaisen henkilö toteuttaisi itse mikäli pystyisi, olisi jatkossakin osa henkilökohtaista apua siten, että terveydenhuolto järjestäisi tarvittaessa koulutuksen avustajalle (esimerkiksi katetrintiin tai muihin vastaaviin toimenpiteisiin, jotka eivät edellytä terveydenhuollon koulutusta). Kotihoito toteuttaisi jatkossa ne palvelut, jotka edellyttävät hoitoa niiltä osin, kun ne eivät ole itsehoitoa. Tärkeää olisi, että henkilökohtainen apu erotettaisiin esimerkiksi palveluasumisyksiköissä tapahtuvasta hoidosta. Samoin nähdään epätarkoituksenmukaisena käyttää henkilökohtaisia avustajia korvaamaan muuta henkilöstöä esimerkiksi vammaisen ollessa sairaalahoidossa.

Valinnanvapauslaissa määritellään jatkossa valinnanvapauden piiriin kuuluvat palvelut. Tällöin työnantajamallia tulisi harkita perinteisen mallin sijaan toteutettavaksi henkilökohtaista budjettia käyttäen. Sote-uudistuksen tavoitteena on myös kustannusten nousun hillintä, ja työnantajamallissa on nykyisellään välillisten kustannusten osuus merkittävä (muun muassa työnantajuudessa tukeminen, palkanlaskenta, työterveyshuollon järjestäminen sekä merkittävät henkilöstökulut hallinnollisessa työssä). Näitä ei myöskään voida nähdä sosiaalityönä tai vammaistyönä. Toteuttamalla henkilökohtaisen avun työnantajamallia henkilökohtaisen budjetin avulla, voitaisiin edelleen vähentää kuntien ja tulevien maakuntien hallintokuluja.

13 §:ään (Lasten asumisen järjestäminen) ehdotetaan lisättäväksi määritelmä sanalle yksikkö. Yksikössä voisi olla korkeintaan 7 lasta. Mikäli yksikkö voi olla osa asumisryhmittymää, voidaan tällä saada merkittäviä kustannussäästöä muun muassa henkilöstön yhteiskäytön kautta.

Vammaisen lapsen asuminen tulee toteuttaa ensisijaisesti lapsen oman perheen kanssa tukemalla vammaisen lapsen kotona asumista ensisijaisesti sosiaalihuoltolain mukaisilla sekä tarvittaessa esitysluonnoksessa ehdotetun lain mukaisilla palveluilla, kuten esitysluonnoksen 13 §:ssä todetaan. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella tulisi jatkossakin säätää myös ehdotetussa laissa lastensuojelulain lisäksi. Vammaistyön asiakkaana on myös lapsia, jotka vammansa vuoksi eivät voi asua oman perheen kanssa kaikista tukitoimista huolimatta.

Lasten sijoittamisesta kodin ulkopuolelle ehdotetaan seuraavaa tarkennusta: Vammaiselle lapselle tulee aina ennen mahdollista asumisen järjestämistä kodin ulkopuolelle tehdä sosiaalihuoltolain edellyttämä palvelutarpeen arvio ja siinä yhteydessä selvittää mahdollinen lastensuojelun tarve. Jos lastensuojelun tarve todetaan, syntyy asiakkuus lastensuojeluun. Lasten asuminen tulee voida järjestää molempien lakien nojalla, koska vammaistyön asiakkaana on jatkossakin lapsia, jotka vammansa vuoksi eivät voi asua kotona.

Lakiehdotuksen 16 §:ssä (Päiväaikainen toiminta) esitetään että toiminta sisältää palveluun kuuluvat matkat. Päivätoiminnan matkojen tulisi olla jatkossakin asiakkaille maksuttomia, mutta niiden järjestämistapa tulisi olla ehdotettua joustavampi. Päivätoiminnan matkat ja varsinainen päivätoimintapalvelu tulisi erottaa laissa kahdeksi erilliseksi kokonaisuudeksi, joiden järjestämistapoja tulisi tarkastella erillisinä. Osa asiakkaista kykenee käyttämään julkisia liikennevälineitä päivätoimintamatkoihin. Jatkossa myös henkilökohtaista budjettia tulisi voida hyödyntää matkojen järjestämisessä.

17 §:ää (Liikkumisen tuki ja palvelut) ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti: Vammaisella henkilöllä on oikeus saada liikkumisen tuki ja palvelut toteutettuna kuljetuspalveluna taksilla, invataksilla tai muulla ajoneuvolla. Tämä mahdollistaa tarvittaessa myös muiden ajoneuvojen käytön, kuten esimerkiksi vesialus saaristoalueilla tai kuljetuspalvelun järjestämisen ajoneuvolla, jolla on joukkoliikenneluvat. Liikkumisen tuen ei tule olla sidoksissa taksilupiin.

18 §:ssä (Liikkumisen tuen ja palvelujen toteuttaminen) on määritelty autoavustuksen saaneen asiakkaan oikeus kuljetuspalveluihin. Koska palvelujen tulisi lain mukaan perustua tarpeeseen, ehdotetaan pykälän neljänteen kappaleeseen seuraavaa muutosta: ...henkilöllä on oikeus saada tarvittaessa vähintään kuusi yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa vapaa-ajan toimintaan, sosiaaliseen osallistumiseen tai tavanomaiseen elämään kuuluvaan toimintaan, jollei tätä pienempi määrä riitä turvaamaan välttämätöntä liikkumista. Lisäksi ehdotetaan, että mikäli henkilöllä on käytössään 3 momentissa tarkoitettu auto tai sellainen hänen liikkumistarpeisiinsa sopiva auto, jonka hankintaan on myönnetty muuta julkista tukea, henkilön tulisi käyttää pääsääntöisesti kyseistä autoa omiin työ- ja opiskelumatkoihinsa.

28 § (siirtymäsäännökset) ehdotetaan, että siirtymäajaksi määritellään viimeistään kaksi vuotta lain voimaantulosta, tai aiemmin mikäli asiakkaan palvelutarve muuttuu. Tämä määrittely on tarpeen, koska suurin osa esimerkiksi vammaispalvelulain mukaisista kuljetuspalvelun tai erityishuollon päätöksistä on voimassa toistaiseksi.

Lakiesitykseen liittyvät kustannuslaskelmat

Uusi vammaispalvelulaki on tarveperustainen, eikä jatkossa perustu diagnoosiin vaan todettuun palvelutarpeeseen. Tämä linjaus tuonee uusia asiakasryhmiä palvelujen piiriin. Laskelmissa ei ole arvion mukaan huomioitu lakimuutoksen tuomien uusien asiakasryhmien kustannusvaikutusta mitenkään. Laskelmassa lapsille myönnettävissä palveluissa asiakasmäärät (koskien koko maata) vaikuttavat todellista merkittävästi vähäisemmiltä.

Helsingissä ikääntyneiden siirto vammaispalvelulain mukaisen palveluasumisen piiristä ei tuo lainkaan kustannussäästöjä, koska palvelun piirissä olevat asiakkaat ovat poikkeuksetta ikääntyneitä vammaisia.

Autoavustuksiin liittyvät kustannuslaskelmat eivät ole tarkoituksenmukaisia eikä niissä ole huomioitu kaikkia tekijöitä. Selvitysmies on perustanut laskelmansa leasing-auton käyttöön. Esimerkiksi leasing-autoihin tehtäviä muutostöitä, joita lähes kaikkiin autoavustuksen piiriin kuuluviin autoihin joudutaan tekemään, ei ole laskelmissa huomioitu mitenkään. Autoihin tehtyjen muutostöiden palauttamisen leasing-autoihin arvioidaan myös tuovan ennakoimattomia kustannuksia, joita ei ole myöskään laskelmassa huomioitu. Haettaessa kustannussäästöjä on merkittävästi edullisempaa, mikäli autoavustukset ja autoihin tehtävät muutostyöt voitaisiin toteuttaa nykyisin mallin mukaan kertakorvausperiaatteen mukaisesti.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Lainsäädännön uudistamisella tavoitellaan kustannusten kasvun hillinnän lisäksi sitä, että palvelut vastaisivat paremmin vammaisen henkilön yksilöllisiä tarpeita. Lainsäädännöllä pyritään turvaamaan yhteiskuntamme heikoimmassa tilanteessa olevien henkilöiden perusoikeuksia.

Tavoitteena on myös parantaa vammaisten ihmisten osallisuutta ja yhdenvertaisuutta ja samalla säilyttää nykyiset oikeudet, kuten oikeus palveluasumiseen, henkilökohtaiseen apuun ja liikkumista tukeviin palveluihin. Lisäksi tavoitteena on kehittää muun muassa henkilökohtaista apua ja lyhytaikaista huolenpitoa sekä valmennusta ja tukea uudenaikaisina palveluina. Tässä lakiesitys on pääosin onnistunut ja terveyttä ja hyvinvointia edistävä."

Esittelijän perustelut

Vammaistyön johtaja Mikaela Westergård on kutsuttuna asiantuntijana kokouksessa läsnä tämän asian käsittelyssä.

Tausta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä laeiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä sosiaalihuollon erityispalveluista sekä sosiaalihuoltolain muuttamisesta. Uusi lainsäädäntö korvasi nykyiset vammaispalvelulain ja kehitysvammalain.

Vammaispalvelulainsäädännön uudistamisen keskeisiä tavoitteita ovat vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja osallistumisen edistäminen ja toteutuminen sekä palvelujen saaminen tarpeen mukaan.

Lähtökohtana erityispalveluille olisi pitkäaikaisen vamman tai sairauden aiheuttamasta toimintarajoitteesta seuraava välttämätön ja toistuva avun tai tuen tarve. Diagnoosi tai vamman laatu ei määrittäisi palvelujen saamista. Lakia ei sovellettaisi, jos henkilön avun tai tuen tarve johtuu pääasiassa korkean iän myötä alkaneista, lisääntyneistä tai pahentuneista sairauksista tai vammoista.

Laissa säädettäisiin keskeisistä vammaisen henkilön osallisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä välttämätöntä huolenpitoa turvaavista palveluista. Näitä olisivat muun muassa valmennus ja tuki, henkilökohtainen apu, asumisen tuki ja palvelut sekä tuki esteettömään asumiseen, lyhytaikainen huolenpito ja päiväaikainen toiminta sekä liikkumisen tuki ja palvelut. Maakunnalla olisi näihin palveluihin pääosin erityinen, määrärahoista riippumaton järjestämisvelvollisuus.

Uuden lain mukaiset erityispalvelut olisivat asiakkaille maksuttomia. Lisäksi maakunta korvaisi vammaiselle henkilölle kustannuksia liikkumisessa, viestinnässä sekä päivittäisissä toimissa tai vapaa-ajan toiminnissa tarvittavien välineiden tai muiden teknisten ratkaisujen hankkimisesta.

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle 30.6.2017 mennessä. Kaupungin lausuntoaika päättyy 17.7.2017. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2017.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Merja Jäntti, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 43715
merja.jantti(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Esitetyt webropol-kysely sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunnosta
- 2 Saate 18.5.2017
- 3 STM, lausuntopyyntö 17.5.2017
- 4 LIITE Luonnos laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta 17.5.2017
- 5 Webropol kysely vammaispalvelulakiehdotuksesta.
- 6 Arvio taloudellisista vaikutuksista

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano